

Az ICA 24. Nemzetközi Térképészeti Konferenciája Santiago de Chilében

2009. november 15. és 22. között a Nemzetközi Térképészeti Társulás megtartotta 24. nemzetközi konferenciáját Santiago de Chilében. A két évente rendezett hivatalos kartográfiai konferenciák sorába illeszkedett ez az esemény. Az ICA az elmúlt tíz évben, Ázsiában és Afrikában is rendezett konferenciát, ezzel is jelezve szakterületünk globalizálódását, széleskörű elterjedtségét.

Ez volt a második alkalom, hogy az ICA legfontosabb rendezvényének a székhelye Latin-Amerikában volt (az első a mexikói Moreliában volt 1987-ben), és egyben az első Dél-Amerikában megszervezett konferencia.

Néhány adat Chiléről: a magyarországi egy főre jutó GDP-vel összevethető chilei hasonló adat hazánknál magasabb szintű versenyképességgel, sokak szerint a legdinamikusabban fejlődő dél-amerikai gazdasággal párosul. Ugyanakkor a hazainál sokkal nagyobb, bár szomszédainál enyhébb jövedelmi egyenlőtlenségek a hazai szemnek szokatlanok. Elgondolkodtató összehasonlítást kínál a néhány évtizeddel ezelőtti, illetve a jelenlegi népességszám: 1970. Chile 9 368 millió, Magyarország 10 322 millió; 2009. Chile 16.820 millió, Magyarország 10.30 millió. Gazdaságának legfontosabb elemei a rézbányászat, a halászat, az erdőgazdálkodás és a gyümölcs (különösen a szőlő-, illetve bor-) termelés. És még egy fájó összehasonlítás: míg a világ borexportpiacán 1992-ben a magyar részarány valamivel magasabb volt, mint a chilei (1,7 illetve 1,6%), 2004-ben hazánk kiviteli részaránya már csak egy tizede a chileinek: 0,6% vs. 6,1% (Forrás: FAO/ Borexport-marketing, szerk.: Lehota J. Fehér I., Szent István Egyetem, 2007).

A gazdasági válság, az európaiak számára nem túlságosan kedvező novemberi időpont ellenére is majd hétszázán vettek részt a konferencián,

ami nem jelent a korábbi konferenciákhoz képest igazán jelentős csökkenést. Talán csak a kiállítás résztvevői voltak kevesebben a megszokottnál.

A chilei rendezőkkel való kapcsolattartás nem volt teljesen problémamentes, az on-line rendszer az előadások továbbítására gyakran spanyol nyelvű visszajelzéseket adott, az e-mailben feltett kérdésekre nem mindig kaptunk választ. A helyszínen szerencsére már nem voltak kellemetlen meglepetések, a rendezők mindent megtettek a konferencia sikeréért. Az első szekcióüléseknél még érték kellemetlen meglepetések a résztvevőket, akik szerettek volna az egyes szekciók előadásai között az előadótermek között mozogni, de a felügyelő katonák olyan utasítást kaptak,

hogy előadások közben a termekbe nem lehet bemenni. Szerencsére ezt sikerült gyorsan rendezni és innentől kezdve már problémamentes volt a rendezés.

A konferencia helyszíne a Bernardo O'Higgins tábornok nevét viselő Katonai Akadémia (Escuela Militar General Bernardo O'Higgins) volt (1. kép). Örvedetes, hogy a konferenciához

1. kép Az Escuela Militar épülettömbje
Santiago Las Condes városrészében
(Fotó: Luis Villaroel, Google Earth)

kapcsolódó, a konferencia összes résztvevője számára meghirdetett rendezvényeket az iskola területén tartották meg. Ennek előnyei főleg a Nemzetközi Térképkiállítás, a Barbara Petchenik Kiállítás, illetve a Szakmai és Kereskedelmi Kiállítás megtekintésében nyilvánultak meg. Az elmúlt években a nagy térképészeti konferenciákat általában hatalmas, ilyen rendezvényekre szakosodott konferenciaközpontokban rendezték meg. A chilei rendezvény nem tudott (és nem is akart) ilyen előkelő és modern környezetet biztosítani, de a Katonai Akadémia épületegyüttese minden szempontból ideális helyszínnek bizonyult. Egyrészt közlekedési szempontból, mivel a főváros legfontosabb metróvonalának végállomásánál he-

lyezkedik el (sőt a megálló is az Escuela Militar nevet viselte). Ez lehetővé tette a résztvevők számára, hogy ne csak a szervezők által javasolt, az Akadémia közelében lévő drága szállodák közül válasszanak, hanem a metróvonal adta gyors elérhetőség miatt a főváros jóval nagyobb és sokrétűbb kínálatából választhassanak. A magyar résztvevők is éltek ezzel és inkább néhány metró-megállóval távolabbi szállodákat szálltak meg. Az egyetlen meglepetés ezzel kapcsolatban csak az volt a számunkra, hogy a reggeli csúcsforgalom a santiagoói metróban a Budapesten megszokotthoz képest igazi közelharcra adott alkalmat (nem véletlen, hogy a jegy ára a csúcsforgalmi időszakban jóval magasabb, de ez sem tudja hatékonyan csökkenteni az utasok számát).

Kicsit szokatlan volt, hogy nem a hivatalos megnyitóval indult a konferencia, hanem két plenáris előadással. A megnyitó az első nap végén zajlott le (november 16-án 18:00 órától), miután 11 órai kezdettel megtartották az első plenáris ülést és a délután folyamán hat teremben egyszerre lebonyolították az első szekcióüléseket. Az első plenáris ülés két előadásból állt: az elsőt Robert E. Murrett altengernagy, az amerikai National Geo-Spatial Intelligence Agency (NGA) igazgatója tartotta a védelmi szektor térképészeti igényeiről és őt követte Geoff Zeiss, az Autodesk cég űrtechnológiáért felelős igazgatóhelyettese a „Convergence of BIM, CAD, GIS and 3D: Implications for eGovernment” című előadásával. A későbbiekben minden nap egy plenáris előadással kezdődött:

- Clint Brown, az ESRI termékigazgatója: Hogyan változtatja meg a web elterjedése térképészetet?
- Vanessa Lawrence, az Ordnance Survey igazgatója: A térképészeti ügynökségek feladatai.
- Martien Molenaar, a hollandia ITC rektora: Határon átnyúló oktatás a globális GIS közösség számára.
- Helen Kerfoot, az ENSZ Földrajzi nevek szakértői csoportjának (UNGEGN) vezetője: Földrajzi nevek – térképek, identitás és az ENSZ.

Az első napi plenáris ülés után William Cartwright, az ICA elnöke hivatalosan megnyitotta a Nemzetközi térképékiállítás és a Barbara Petchenik térképéj-verseny kiállítását. Magyar vonatkozású érdekesség, hogy az utóbbi kiállítás megnyitóján és a hivatalos megnyitó beszédében Cartwright bemutatta a „Children Map the

World” sorozat 2. kötetét, amelyet az amerikai ESRI cég adott ki és szerkesztői között található Jesús Reyes (ELTE, Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék) is, aki a Gyermekek és Térképészet bizottság társelnökéeként vett részt a munkában.

A hivatalos megnyitón beszédet mondott a Chilei Szervezőbizottság elnöke, Juan Vidal Garcia-Huidobro ezredes, a Katonai Akadémia igazgatója, illetve William Cartwright, az ICA elnöke. Az eredeti programmal ellentétben és a konferencia megtartásával egyidőben éleződő perui-chilei kémvita miatt a rendezvény fővédnöke, Michelle Bachelet Jeria (a Chilei Köztársaság elnöke) nem tudott megjelenni a megnyitó ünnepségen. Helyette Gonzalo Garcia Pino, a Nemzetvédelmi Minisztériumból üdvözölte a résztvevőket a chilei kormány képviselőjében. Beszédét arra is használta, hogy hivatalosan bejelentse a „Déli szélesség” (Latitud Sur) című projekt állami finanszírozásának jóváhagyását, amely projekt keretében a teljes ország területét 1:25 000-es méretarányú szelvényekkel fogják lefedni. A hivatalos beszédek elhangzása után következett a megnyitó kulturális része: először a Chilei Hadsereg zenekara játszott néhány zeneszámot és utánuk egy chilei néptáncgyűttes mutatott be hagyományos táncokat.

A nem szakmai jellegű programok között további „helyi” érdekesség volt egy lovas bemutató is, melyet a második napon a konferencia program befejezése után mutattak be az Akadémia szabadtéri lovardájában. A Gála bemutatót a Chilei Hadsereg nyolctagú lovas csapata tartotta, amelynek programja különböző nemzetközi versenyeken is díjakat szerzett.

Szekcióelőadások

Egyszerre hat teremben zajlottak a szekciók előadásai. Bár a korábbi konferenciákhoz hasonlóan elvileg csak azok az előadások szerepeltek a programban, amelynek előadói a jelentkezési határidőig befizették a regisztrációs díjat, ennek ellenére jónéhány (főleg helyi, illetve dél-amerikai) előadás elmaradt. Sajnos az utolsó napokon az előadásokat esetenként átcsoportosították, de nem igazán volt egyértelmű, hogy erről a résztvevők honnan szerezhettek információt: esetenként más program volt a kiadott részletes programfüzetben, a konferencia honlapján és a helyszíni monitorokon. Szerencsére ez csak az előadások kis részét érintette.

Ennél nagyobb problémát jelentett, hogy a regisztrációkor megkapott CD-ROM-on (mely az előadások teljes szövegét tartalmazta) és a nyomtatott programfüzetben lévő téma besorolások eltérőek voltak, sokszor értelmetlenül esetlegesen tűnt, hogy hogyan is kerültek egymás mellé egyes szekciók előadásai.

A konferencia CD-ROM-ján összesen 444 előadás szerepel 30 témakörbe csoportosítva, s emellett 69 poszterelőadás is szerepelt a programban. Kiemelkedően a legnépszerűbb témakör a térbeli elemzésekkel foglalkozott, de gyakori témák voltak a következők is: térbeli infrastruktúra, térinformatika, geovizualizáció, felhasználók, atlaszok, internet.

A legtöbb előadást az Egyesült Államok kutatói tartották (52). Brazília, Kína, Németország és Chile 25–30 előadással voltak az ezt követő legaktívabb nemzetek. Magyarország a 8 előadással olyan országokat megelőzött, mint Ausztrália, Finnország, Hollandia, Japán.

Szakmai kirándulások, programok

A korábbi konferenciákhoz képest viszonylag kevés szakmai kirándulást ajánlottak a szervezők. Lehetőség volt a Katonai Térképészeti Intézetet (IGM), a legfontosabb állami kartográfiai intézményt meglátogatni, valamint a Légierő Fotogrammetriai Szolgálatát is. A legtávolabbi szakmai kirándulást az Atlanti-óceán tengerpartján lévő Valparaísoba szervezték, a tengerészeti Hidrográfiai és Oceanográfiai Szolgálatához (SHOA).

A hivatalos program félig szakmai, félig szabadidős eseménye volt egy tájfutóverseny, amelyet a közeli hegyekben rendeztek és közel 40 résztvevővel büszkélkedhetett.

Chilei állami térképészet, térinformatika, ingatlan-nyilvántartás

A gyökereiben 1881-ig visszanyúló [Servicio Geográfico del Ejército (fegyveres erők földrajzi szolgálata)], de mai értelemben 1922-ben alapított Instituto Geográfico Militar (IGM) felelős a chilei állami alaptérképek készítéséért. Közülük az 1:50 000 méretarányú teljes körűen fedi az országot (hagyományos és digitális kivitelben), és kiindulási alapként szolgál a kisebb méretarányú (1:250 000, 1:500 000) térképekhez. Igény szerint egyes területekről elkészült az 1:25 000 méretarányú sorozat is, és a városokban a szervezet

felügyeli a nagyméretarányú (1:1000 és 1:5000) kataszteri térképek készítését is.

Felismerve annak a jelentőségét, amit a különböző ágazatok térbeli elhelyezkedésének egységes helymeghatározása nyújt, 2001-ben elnöki határozat mondta ki az országos területi adatrendszer, a Sistema Nacional de Coordinación de Información Territorial (SNIT) felállítását. A Nemzeti Erőforrások Minisztériuma által kezdeményezett rendszerhez nem sokkal később csatlakozott a térbeli alapadatokat előállító IGM. A rendszer és az egész kezdeményezés ma már kibővült azzal az általános céllal, hogy a térbeli adatok legyenek hozzáférhetők mindenki számára. Ezt a törekvést egyebek mellett a SNIT fő honlapja (<http://www.snit.cl/>) és a kapcsolódó portálok (<http://www.snit.cl/catalogo/main.do>: állami intézmények téradatai, <http://www.geoportal.cl> interneten elérhető, chilei digitalizált térképek) szolgálják.

Bár a rendszerhez megalkották a földrészteteknek egységes azonosítóját, a kataszteri térképek még nem tartalmazzák ezt. A reálfóliumra épülő ingatlan-nyilvántartási rendszer kiépítése még csak előkészületi stádiumban van. Jelenleg csupán a személyek tulajdonait összesítő, perszónalfóliumon alapuló telekkönyv működik. A bíróságok felügyeletéhez kötött 166 nyilvántartási hivatal háromféle papíralapú nyilvántartást vezet: tulajdonjog-nyilvántartást, jelzálog- és egyéb zálogjog-nyilvántartást, illetve az elidegenítési tilalmak nyilvántartását.

Magyar részvétel

Magyarországot egy öttagú delegáció képviselte: Zentai László, Jesús Reyes és Gede Mátyás az ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszékről, Hargitai Henrik az ELTE BTK Művészetelméleti és Médiakutatási Intézetéből és Pokoly Béla a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Földügyi és Térképészeti Főosztályának vezető főtanácsosa. Hatodik magyar tagként feltétlenül meg kell említeni Tóth Katalint, aki az olaszországi EU Egyesített Kutatóközpontja (EU Joint Research Center) hivatalos képviselőjét látta el (2. kép).

Összesen nyolc magyar előadás hangzott el a különböző szekciókban:

- Gede Mátyás: The Projection Aspects of Digitising Globes
- Hargitai Henrik: International Planetary Cartography Database

- Márton Mátyás: Virtual Globes Museum -a Tool for Safeguarding, Communicating and Teaching Cultural Heritage (Gede Mátyás megtartotta helyette)
- José Jesús Reyes Nuñez: Ideas for the Use of Chernoff Faces in School Cartography
- Pokoly Béla: Operational Remote Sensing Programs in Hungary: From Crop Monitoring to Disaster Management
- Tóth Katalin: Cost-benefit Considerations In Establishing Interoperability of the Data Component of Spatial Data Infrastructures
- Zentai László: Change of the Meaning of the Term cartographer in the Last Ten Years
- Zentai László: Maps for Different Forms of Orienteering

Ezek mellett még két poszter-előadást is bemutatottak:

- Hargitai Henrik: Multilingual virtual globes of Venus and Mars
- José Jesús Reyes Nunez: Cartograms for the presentation of Hungarian statistical data.

Hargitai Henrik, Jesús Reyes és Zentai László szekcióvezetőként is hozzájárult a konferencia sikeres lebonyolításához.

További egy magyar előadást is elfogadtak a konferencia rendezői (Bartos-Elekes Zsombor-Nemerkényi Zsombor: The Manuscript Maps of Angola by Magyar László and the Cholnoky Map Collection of Cluj), de az erdélyi Bartos-Elekes Zsombor csak néhány héttel a konferencia előtt jutott annyi pályázati támogatáshoz, hogy el tudott volna utazni Chilébe, de ennek megszervezése ilyen rövid időn belül nem sikerült.

A magyar előadások közül emeljünk ki néhányat pár mondatban:

Jesús Reyes Nuñez (ELTE): Chernoff-arcok alkalmazásának lehetőségei az iskolai térképészetben. Herman Chernoff 1973-ban publikált tanulmánya egy karikatúra-szerű emberarc néhány részletének (szem, száj, szemöldök) alakváltoztatásával az arckifejezés, és ezen keresztül az üzenni kí-

vánt adat pozitív, illetve negatív értecsugallatát tükrözi egy adott helyszínre, vagy területre vonatkozóan. Ez az egyszerű ábrázolás az újabb kutatások szerint is különösen a gyermekek kisiskolai oktatásában lehet eredményes. A téma világszerte több térképész fantáziáját megmozgatta (YG Spinelli, 2004); a jelenlegi előadás a Bécsi Műszaki Egyetemen is bejegyzett közös argentin-magyar kutatási program részeredményeit tükrözi.

Zentai László (ELTE): A térképész szó jelentésének változása az elmúlt évtizedekben. A téma kapcsán nemcsak a térképészítés „mérőföldköveiről” (nyomatás, a rendszeres topográfiai felmérés, a fényképészeti eljárás, végül a számítógépes térképészet), hanem a tágabb szakterület nemzetközi szervezetéről, az ICA-nak a térképészetre vonatkozó definíciójáról is szó esik. Zentai László részvételéhez az MFTTT a regisztrációs díj vállalásával járult hozzá.

Pokoly Béla (FVM): Távérzékelési programok a magyarországi gyakorlatban: a termés-előrejelzéstől a katasztrófakezelésig. A FÖMI által az elmúlt 30 év főbb mezőgazdasági távérzékelési kutatási-fejlesztési mérőföldköveit felsorolva az előadás felvázolta azt az utat, amely az Intézet egyszerű (hagyományos) űrfénykép-kiértékelésektől, a 80-as évek eleji Hajdú-Bihar megyei kísérleti termés-előrejelzésektől, a 8 hasznónövényre vonatkozó rendszeres termésbecslésen keresztül az aszálykárok gyors felméréseig és a területalapú támogatások távérzékelés ellenőrzéséig megtett. Az ismertetés kitért az ezredforduló nagy árvizeinek és belvízkárainak nyom-

követését, az újabb távérzékeléses adatokon (2007) alapuló szárazságmérési programját célzó munkákra, a jelenleg is folyamatban lévő parlagfű-felderítési programra illetve a szőlőültetvényeknek a VINGIS projekt keretén belül folytatott területazonosítási feladataira is. A Távérzékelési Központ által végzett fenti munkák bemutatását az előadónak nyújtott FÖMI-hozzájárulás (repülőjegy) is lehetővé tette.

2. kép A konferencia magyar résztvevői és vendégük (balról jobbra): dr. Zentai László, dr. Jesús Reyes Nuñez, Andrea Nass, Gede Mátyás, dr. Hargitai Henrik, Tóth Katalin, Pokoly Béla

Tóth Katalin (EU Egyesített Kutatóközpont, Téradat-infrastruktúra részleg, Ispra, Olaszország): Téradat-infrastruktúrák (SDI) létrehozása során felmerülő költség-hatékonysági kérdések (eredeti cím: Cost-Benefit Considerations in Establishing Interoperability of the Data Component of Spatial Data Infrastructures). Itt elsősorban az INSPIRE kezdeményezéssel összefüggésben kialakítandó nemzeti téradat-infrastruktúrák adatspecifikációs fejlesztéseinek költség-hatékonysági szempontjait vette szemügyre a szerző. Az egyes SDI-k létrehozásának legköltségesebb eleme az adatgyűjtés, de az INSPIRE esetében ez – szerencsére – éppen nem igaz, mivel ott a meglévő adatok interoperábilis hozzáférhetőségére helyezik a hangsúlyt.

A konferencia ideje alatt az ICA majd mind-egyik bizottsága ülésezett. Magyar részről Jesús Reyes, a 10. évfordulóját ünneplő Gyermek és Térképészet bizottság társelnökéeként, illetve a Barbara Petchenik gyermekrajz-verseny egyik szervezőjeként volt érdekelt. Zentai László, az Oktatás és Térképészet bizottság elnökhelyettesként szervezte a bizottság ülését. Váratlan feladat hárult Hargitai Henrikre, aki a Planetáris Térképészet bizottságban dolgozik. Mivel a bizottság orosz vezetője és tagjai nem érkeztek meg, ezért a bizottság ülésének, a szakterület szekciójának vezetése és az orosz előadások bemutatása mind rá várt, s ezt a feladatot sikerrel oldotta meg.

Záróünnepség

A záróünnepségen osztották ki az ICA kitüntéseit és a térképkiállítás és a gyermekrajz-verseny díjait. A szervezet mindhárom kitüntetéséből egyet-egyét ítélte oda a Végrehajtó Bizottság. A Carl Mannerfelt aranyérmes Ferjan Ormeling, a szervezet korábbi főtitkára kapta (ő a 12., aki ezt a díjat kapta). A tiszteleti tagságot Bengt Rystedt, a szervezet korábbi svéd elnöke kapta. Az ICA-nak tett kiemelkedő szolgálataiért kitüntették a chilei szervezőbizottság vezetőjét, Vidal García-Huidobro ezredesét.

A térképkiállításra több mint 500 térkép és 70 atlasz érkezett. Magyarországról 6 kiadó (FÖMI, MÁFI, Cartographia, Cartographia Tankönyvkiadó, GiziMap, HM Térképészeti Nkft.) 16 térképét küldte ki az ICA Magyar Nemzeti Bizottsága,

a FÖMI segítségével. A bírálóbizottság kilenc kategóriában osztott ki díjakat (általában első és második díjat) s a közönség szavazatai alapján is kiadtak egy díjat, melyet ezúttal egy spanyol portolán térképeket bemutató kiadvány kapott (Ramon J. Pujades: Les cartes portolanes. Barcelona 2007). A turista, tájfutó és parktérképek kategóriájában második díjat kapott a GiziMap Vörös-tenger térképe, amely szokatlan kivágatával és jól áttekinthető hierarchiájával nyerte el a zsűri figyelmét (Red Sea, 1:2 00 000, ötnyelvű jelmagyarázattal, a könnyűbúvár-merülési helyszínek jelölésével, Sharm el Sheikh és Hurghada melléktérképekkel. Budapest 2009).

A Barbara Petchenik gyermekrajz-versenyre 27 országból 156 rajz érkezett. Három korcsoportban osztott díjakat a zsűri. A 9 év alattiak kategóriájának egyik díját a 8 éves *Papp Adrienn*, a budapesti Remetekertvárosi Általános Iskola tanulója kapta. A közönségdíjat egy 12 éves chilei lány nyerte, aki a díjat személyesen vette át a záróünnepségen. Szintén a záróünnepségen adtak át díjakat a tájfutóversenyen legjobb eredményt elérteknek.

Záró beszédében a chilei szervező bizottság elnöke számokkal jellemezte a 24. Nemzetközi Térképészeti Konferencia sikerét: több mint 1400 látogató és 700 résztvevő élvezte a chileiek szívélyes vendéglátását a Katonai Akadémiában, miközben több mint 300 előadást tartottak és 50 posztert mutattak be. Ez alatt a majdnem teljes hét alatt 40 bizottsági és szakmai megbeszélést, valamint 5 szakmai kirándulást szerveztek. A szakmai kiállításon 35 cég mutatkozott be, és végül, de nem utolsósorban több mint 150 chilei kolléga a szervező bizottság tagjaként működött közre a konferencia sikeréért.

Befejezésül, a konferencia záróünnepségén bemutatkozott a 25. Nemzetközi Térképészeti Konferencia házigazdája, Párizs. Hivatalosan bejelentették, hogy az ICA 15. közgyűlését és konferenciáját 2011. július 3. és 8. között fogják megrendezni. Megerősítették, hogy 2013-ban a 26. Nemzetközi Térképészeti Konferenciát Drezdában (Németországban) tartják, illetve Washington (USA) bejelentette szándékát a 2015-re esedékes 16. közgyűlés és 27. Nemzetközi Konferencia megszervezésére.

Zentai László–Pokoly Béla–Jesús Reyes